

tett házak, ÉK-i sarkukban kőkemencével, a kőkemencékbe gyakran római tegulákat s köveket építettek be. A házak az árkok által elválasztott É-D-i irányú sávokban helyezkedtek el. A terület É-i és középső része volt sűrűn lakott, a déli részen csak néhány elszórt gödör volt. A házakon kívül hulladékgödrök, tárolóvermek és nagyon sok szabadtéri kemence került elő. A kemencekomplexumokban egy munkagödörhöz általában 2-3-4-5 kemence is tartozott. Jól megfigyelhető volt a folyamatos megújításuk. Tapasztásuk változatos. Lehet az átégett agyagtapasztás alatt sóder, apróbb vagy nagyobb kövek, egy esetben kerámiaréteg is volt. Bejáratuknál egy-két nagyobb kő fordult elő. Fémmegmunkálásra utaló nyomokat a lakóházaktól távolabb, a DK-i részen lévő (1919-1921-es számú) kemence és munkagödör komplexumokban találtunk.

A középkori házaknál több esetben a házat körbevevő, derékszögű kerítésárok is megfigyelhető volt. A patak feletti, az ártérből kiemelkedő alacsony dombháton számos árok (összesen 450-et tártunk fel) gyűjtötte össze és vezette le a csapadékvizet a patakba. A mély és széles É-D-i irányú árkokat, amelyek néhol több ágra is szakadtak, K-Ny-i irányú keskenyebb és sekélyebb árkok kapcsolták össze. Számos ároknak a környező objektumokhoz való viszonyából következően területelhatároló funkciója is lehetett: az egyes lakóházakat és közvetlen környezetüket egymástól, valamint a növénytermesztésre, ill. állattenyésztésre használt területektől választották el.

A középkori leletanyag szegényes. Egy ezüstpénz került elő (I. András), néhány vasszerszám, a többi 10-14. századi kerámia, aminek a zöme a 12-13. századra keltezhető: fehér színű, kézi korongon készült, csigavonalban körbefutó bekarcolt vonallal díszített fazekak, csészék és korsók, sötét színű, néha grafitos, korongolt, legömbölyített peremű fazekak, sötét színű, vastag, ferde bevágásokkal díszített fülű korsók. Korábbi kerámiát keveset találtunk: a vörösesbarna, vízszintes peremű bogrács-töredékek, illetve bekarcolt hullám- és párhuzamos vonalköteggel, valamint beszurkált pontsorokkal díszített fazéktöredékek sorolhatók ide. A késő középkori korongolt, fehér fazekak, kettősen profilált hornyolt peremmel, sokszor fenékbélyeggel és a sötét színű, ausztriai kerámia is szép számban került szemétre a falu hulladékgödreibe. Az előkerült fémeszközök (kések, sarlók, fúrók, patkók, nyílhegyek, veretek, vasalások stb.) az orsó-gombok és szövőszéknehezékek, a csonteszközök és ételmaradványok a folyamatos megtelepedésre utalnak. Élénk mezőgazdasági tevékenységük bizonyítéka az előkerült állatcsontok nagy mennyisége (marha, ló, sertés, juh, kecske, baromfi).

Az Árpád-kor elejére, talán a 10. századra keltezhetünk egy lósírt. Vasablával s aranyozott illetve ezüstözött bronzveretekkel temették el, tulajdonosa nincs mellette.

Munkatársak: Halász Ágoston, Kovár Dóra régészek, Mali Antal restaurátor.

MESTER EDIT – OTTOMÁNYI KATALIN

152. Farád, Ostffy-majori tó
(Győr-Moson-Sopron megye) Ró, Á

2004. november 5-én egy csornai lakos Farád határában, Ostffy-major környékén a felszínen talált régészeti leletanyagot szolgáltatott be a Xantus János Múzeumba. A lelőhely Ostffy-majortól É-ra, az itt lévő kavicsbánya É-i szélén található. A leletek római és Árpád-kori kerámiatöredékek.

TAKÁCS KÁROLY

153. Fegyvernek, Szapárfalu
(Jász-Nagykun-Szolnok megye) Ó, Sza

2004. február 6-án helyszíni szemlét tartottunk a bányaművelések alá vonni szándékozott területen (hrsz.: 059/1, 061-062, 071, 076/6-7). A korábban már működő egykori bányagödör közelében attól ÉK-re szép, szabályos halom áll, morfológiai tulajdonságai alapján valószínűleg kurgán; a bányabővítés nem érinti. A bányaművelés többek között egy ÉNy-DK-i irányú homokdombvonulatot érint. Követve a dombvonulat irányát, az említett gödörtől mintegy 100-150 m-re DK-re szórványos előfordulásban jellegtelen őskori és római kori szarmata cserepeket lehetett észlelni a felszínen 350×100 m nagyságú területen.

CSÁNYI MARIETTA

154. Feketeerdő határa
(Győr-Moson-Sopron megye) Ú

2004 márciusában a község településrendezési tervmódosításához kapcsolódó örökségvédelmi hatástanulmány készítése folyamán Ritly Jenő régészeti gyűjteménykezelő társaságában helyszíni szemlét tartottam a település fejlesztésre kijelölt területein. Ezek szinte kivétel nélkül művelés alatt állnak, ennek megfelelően a felszín a mostani vegetáció előtti időszakban jól megfigyelhető volt. Semmilyen régészeti lelet nem került elő, csupán újkori, 18. századnál nem régebbi kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

TAKÁCS KÁROLY

155. Felsőcsatár, Bogdán-dűlő
(Vas megye) Á, Kk

2004. március 16-án helyszíni szemlét végeztünk a Nardai-vízfolyástól és a 8714 jelű úttól K-re. Egy a vízfolyásra erősen lejtős domboldalon terül el a lelőhely. Korábban nem nagyon művelhették a területet, amire a szűkebb környéken látható gyepek, valamint a nagyméretű edénytöredékek utalnak. A lelőhely gyakorlatilag lefedi a tervezett beépítésre szánt területet. Szétszántott objektumokat nem láttunk, ugyanakkor sok és nagyméretű Árpád-kori és középkori edénytöredéket és sok vassalakat gyűjtöttünk. A lelőhely körülbelüli kiterjedése É-D: 80 m, K-Ny: 120 m.

Munkatárs: Vámos Gábor.

ILON GÁBOR